

Sygn. I C 255/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Beata Kopania
Protokolant:	sekretarz sądowy Małgorzata Bugiel

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2018 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa R. L.

przeciwko M. M.

o zachówek

- zasądza od pozwanej M. M. na rzecz powoda R. L. kwotę 33.655,10 zł (trzydzieści trzy tysiące sześćset pięćdziesiąt pięć złotych 10/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty;
- umarza postępowanie o zapłatę w części ponad kwotę 85.000 zł (osiemdziesiąt pięć tysięcy złotych);
- oddala powództwo w pozostałym zakresie;
- koszty procesu między stronami znoszą się wzajemnie;
- nakazuje ściągnąć od powoda R. L. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Słupsku kwotę 4.367,64 zł (cztery tysiące trzysta sześćdziesiąt siedem złotych 64/100) tytułem wydatków sądowych pokrytych tymczasowo ze Skarbu Państwa;
- nakazuje ściągnąć od pozwanej M. M. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Słupsku kwotę 2.210,14 zł (dwa tysiące dwieście dziesięć złotych 14/100) tytułem wydatków sądowych pokrytych tymczasowo ze Skarbu Państwa.

Sygn. akt IC 255/14

UZASADNIENIE

Powód, R. L., złożył przeciwko pozwanej, M. M. pozew z żądaniem zapłaty kwoty 100.000 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zachowku. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów procesu.

Na uzasadnienie wskazał, iż strony są rodzeństwem. Ich matka, T. L. zmarła w dniu 31 marca 2013r. Do spadku po matce została powołana pozwana na podstawie testamentu. Podał, iż w skład spadku po matce wchodzi lokal mieszkalny położony w C., dla którego Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą (...). Nadto podniósł, iż pozwana w darowiźnie od matki otrzymała działkę zabudowaną domem mieszkalnym wraz z przyległą działką, dla których to nieruchomości Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą (...). Ponadto wskazał, że rodzice stron wyłożyli środki pieniężne na zakup przez pozwaną lokalu mieszkalnego, dla którego Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą (...). Lokal ten obecnie stanowi własność brata stron, P. L.. Mając na uwadze powyższe powód wskazał, że majątek spadkowy T. L. wraz z darowiznami stanowi kwotę 600.000 zł. W przypadku dziedziczenia ustawowego powodowi przypadłby udział w spadku wynoszący 1/3. Wobec tego zasadne stało się zgłoszenie żądania zapłaty zachowku od pozwanej w kwocie 100.000 zł., stanowiącej 1/6 wartości spadku i darowizn.

Pozwana, M. L. (1), wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu.

W pierwszej kolejności wskazała, że lokal mieszkalny położony w C. przy Osiedlu (...), dla którego urządzona jest księga wieczysta (...) nie wchodził w skład spadku po T. L.. Podkreśliła, że lokal ten pozwana nabyła w 1992r. za własne środki pieniężne. Zaprzeczyła, by pieniądze na zakup tego lokalu pochodziły od rodziców stron.

Przyznała, że została obdarowana przez spadkodawczynię zabudowaną nieruchomością położoną w C. przy ul. (...) wraz z przyległą działką. Podkreśliła jednak, że dom jednorodzinny w dniu dokonania darowizny na rzecz pozwanej znajdował się w bardzo złym stanie technicznym, a pozwana wraz z mężem przez kolejne lata przeprowadzała remont generalny tego domu, na który wydatkowali kwotę 141.464 zł. Dodatkowo wskazała, że wartość niezabudowanej działki położonej w C. przy ul. (...) to kwota 17.900, zaś lokalu mieszkalnego położonego w C. przy ul. (...). (...) to kwota 117.000 zł. Zatem wskazana przez powoda kwota 600.000 zł., odpowiadająca wartości spadku i darowizn jest, zdaniem pozwanej, zdecydowanie zawyżona.

Jednocześnie podniosła, że spadkodawczyni dokonała darowizny również na rzecz powoda, tj. w sierpniu 2006r. w kwocie 50.000 zł. Dodatkowo w 2006r., kiedy to powód wyprowadzał się z domu przy ul. (...), otrzymał od matki darowiznę rzeczoną w wartości 14.750 zł., na którą złożyły się nowe i nieużywane klucze specjalistyczne samochodowe, kosiarka elektryczna marki S., sprężarka, trzy duże imadła, narzędzia ogrodowe, sprzęt AGD – w tym wiertarki, brzeszczoty, piły, narzynki, lutownice, części metalowe szlifierki, kuchnia gazowa z rożnem marki E. i szafa metalowa z wyposażeniem. Nadto w latach 90 – tych otrzymał od spadkodawczyni w darowiźnie samochód osobowy marki O. (...) oraz trzy naszyjniki, złoty sygnet i pralkę W., o łącznej wartości 24.000 zł. Wskazała również, że powód, tuż po śmierci matki stron dokonał zaboru z jej mieszkania ruchomości w postaci telewizora marki S. oraz radia marki S. i C. o łącznej wartości 1.000 zł.

Nadto pozwana podała, iż w skład spadku po T. L. wchodzi długi spadkowe. Poniosła, iż wyniosły one kwotę 9.864,40 zł. To koszty pogrzebu, które w całości pokryła pozwana.

Powyższe twierdzenia pozwanej legły u podstaw stanowiska procesowego, iż powództwo winno być oddalone, gdyż wartość masy spadkowej pomniejszona o długi spadkowe i dokonane na rzecz powoda darowizny, powodują, iż brak jest podstaw do uwzględnienia żądania o zapłatę zachowku.

W odpowiedzi na powyższe, powód podtrzymał twierdzenia o tym, że środki finansowe na zakup lokalu mieszkalnego położonego w C. przy ul. (...) pochodziły od rodziców stron. Rozwiązanie takie podyktowane było planami rodziców stron, iż w przyszłości powód i jego brat, P. otrzymają w połowie dom przy ul. (...), zaś potrzeby mieszkaniowe pozwanej będą zabezpieczone właśnie poprzez zakup lokalu mieszkalnego wspomnianego wyżej.

Zakwestionował twierdzenia pozwanej, jakoby dom przy ul. (...) w C. na moment dokonania darowizny był w złym stanie technicznym. Podał, że opisane przez pozwaną remonty nie miały charakteru nakładów koniecznych, lecz były to remonty zbytkowe. Ich wykonanie nie wpłynęło znacząco na wzrost wartości darowanej nieruchomości. Podał, że do 2006r. mieszkał w tej nieruchomości i na bieżąco czynił tam nakłady, utrzymując przy tym dobrą substancję domu.

Nadto dodał, że T. L. wraz z darowizną nieruchomości położonej C. przy ul. (...) dokonała na rzecz pozwanej darowizny ruchomości stanowiących wyposażenie domu. Wartość tych ruchomości wyniosła 24.400 zł. i wchodzi w skład spadku. Podniósł również, że T. L. darowała pozwanej także biżuterię, tj. kolczyki, pierścionki, obrączki, naszyjniki, o wartości łącznej 10.000 zł.

Dodatkowo wskazał, że w skład spadku po matce – T. L. weszły ruchomości pozostawione przez nią w lokalu mieszkalnym położonym w C. przy ul. (...), tj. telewizor, pralka, kuchnia na wymiar, 3 radia i naczynia kryształowe w idealnym stanie. Ich wartość określił na kwotę 10.300 zł.

Podniósł również twierdzenia, że w skład spadku po zmarłej weszły środki pieniężne w kwocie 3.000 zł., które T. L. pozostawiła w lokalu, w którym mieszkała, a które pozwana zawłaszczyła tuż po śmierci matki stron.

Jednocześnie powód zaprzeczył, jakoby otrzymał od matki darowiznę środków pieniężnych w kwocie 50.000 zł. Podał, że gdyby tak było, to otrzymałby tak pokazną kwotę na konto, a nie do ręki. Podał, iż matka stron, T. L. nie posiadała tak dużej kwoty pieniędzy. Co do zabranych ruchomości z domu przy ul. (...) wskazał, że i te twierdzenia pozwanej nie polegają na prawdzie. Podkreślił, że ojciec stron zmarł w 1992r. Więc nawet jeśli pozostały po nim jakieś sprzęty, to w okresie 2005 – 2006, kiedy to powód wyprowadzał się z domu rodzinnego, nie posiadały one żadnej wartości. Podkreślił, że to powód na bieżąco kupował narzędzia i te właśnie narzędzia zabrał ze sobą w powyższym czasie.

Co do darowizny pojazdu O. (...) przyznał, że otrzymał w darowiznie ten pojazd na przełomie 2000/2001. Podał, że w tym czasie wartość pojazdu oscylowała w granicy 6.000 zł. Podkreślił, iż został zobowiązany przez spadkodawczynię do spłaty połowy wartości tego pojazdu bratu, P.. Powód podał, że pieniądze te przekazał mu za pośrednictwem matki.

Zaprzeczył, by od matki otrzymał darowiznę w postaci biżuterii, choć przyznał, że jeden łańcuszek złoty T. L. darowała córce powoda. Wartość tego łańcuszka wyniosła 1.000 zł. i do tej kwoty powód dołożył 400 zł.

Co do długów spadkowych uznał twierdzenia pozwanej, iż wyniosły one kwotę 9.864,40 zł. Podał jednak, że kwotę tę należy pomniejszyć o kwotę 4.000 zł., stanowiącej równowartość zasilku pogrzebowego, który pozwana pobrała w ZUS w związku ze śmiercią matki.

Na rozprawie w dniu 23 października 2018r. powód cofnął powództwo o zapłatę kwoty ponad 85.000 zł.

Pozwana, na rozprawie w dniu 14 grudnia 2018r. wyraziła zgodę na cofnięcie powództwa w powyższym zakresie.

Sąd ustalił:

R. M. (1) i R. L. oraz P. L. to rodzeństwo. Ich matką była T. L., która zmarła w dniu 31 marca 2012r. Sąd Rejonowy w C., postanowieniem z dnia 3 lipca 2013r., powołał do dziedziczenia spadku po T. L. M. M. w całości, na podstawie testamentu notarialnego z dnia 7 czerwca 2006r.

Dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w C. z dnia 3 lipca 2013r., k. 6.

Rodzina L. od około 1978r. mieszkała w C. przy ul. (...). Dom, który zajmowali został wybudowany przez rodziców stron, T. i M. L. (2) (**bezsporne**).

Pozwana w latach 1986 - 1990 uczyła się w szkole średniej z internatem. Nie przyjeżdżała do domu często. Pracowała sezonowo w restauracjach i hotelach (**bezsporne**).

Pozwana w 1991r. związała się D. M., swoim przyszłym mężem. Gdy pojawiły się plany zawarcia przez nich związku małżeńskiego rodzice obu stron zaproponowali, że kupią mieszkanie pozwanej, zaś dom mieszkalny położony w C. przy ul. (...) w przyszłości przepiszą swoim synom, R. i P. - po połowie.

Dowód: przesłuchanie powoda 00:26:42 protokół rozprawy z dnia 26.10.2018r., k. 1053.

Pozwana z zawarła związek małżeński z D. M. w dniu 11 lipca 1992r. W dniu 15 lipca 1992r. zmarł ojciec stron, M. L. (2).

Jeszcze przed zawarciem związku małżeńskiego pozwana nabyła od D. H. i H. H. lokal mieszkalny położony w C. przy ul. (...). Pracowała wówczas jako kelnerka, a następnie jako ekspedientka.

Pozwana wraz mężem zamieszkali w powyższym lokalu.

Dowód: zeznania świadka M. S. 02:59:53 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 394, zeznania świadka D. M. 03:27:17 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 411, przesłuchanie powoda 00:29:30, 00:31:44 protokół rozprawy z dnia 26.10.2018r., k. 1053, częściowo przesłuchanie pozwanej 01:50:09 protokół rozprawy z dnia 23.10.2018r., k. 1056.

Lokal mieszkalny położony w C. przy ul. (...) został zakupiony za kwotę 100.000.000 zł. Pieniądze na jego zakup pochodziły od rodziców obu stron.

Rodzice stron pracowali wówczas w Gminnej Spółdzielni (...). Matka stron była ekspedientką w sklepie wiejskim, zaś ojciec stron, M. – kierowcą. Dysponowali też walutą obcą zgromadzoną w domu w poprzednich latach.

Dowód: umowa „kupna – sprzedaży”, k. 27, częściowo zeznania świadka A. L. 01:13:40, 01:16:44, 01:19:12, 01:24:56, 01:26:02 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 378, częściowo zeznania świadka V. L. 01:31:17 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 379, częściowo zeznania świadka B. Z. 01:49:38, 01:51:28 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 379v – 380, częściowo zeznania świadka E. L. 02:18:24, 02:20:38 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 381, częściowo zeznania świadka P. N. 02:30:17m 02:35:24 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 381v – 382, częściowo zeznania świadka M. S. 03:07:54 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 394v, zeznania świadka I. L. 01:06:59 protokół rozprawy z dnia 08.10.2015r., k. 538v, przesłuchanie powoda 00:21:03 protokół rozprawy z dnia 23.10.2018r., k. 1052v – 1053.

W domu przy ul. (...) mieszkała T. L., jej syn P. oraz powód. W sierpniu 1999r. powód zawarł związek małżeński z M.. Zamieszkał wraz z żoną na pierwszym piętrze budynku. W 2001r. po narodzeniu pierwszego dziecka powód i jego żona wyprowadzili się do D., gdyż na Ł. nie było możliwości zapewnienia dziecku właściwych warunków. Po krótkim czasie wrócili jednak do spornej nieruchomości. Wówczas przeprowadzili remont łazienki na piętrze budynku.

W kolejnych latach w miarę możliwości dbali o dom. Wykonywali prace konserwacyjne, tj. malowali ściany, konserwowali dach, położyli kafelki, zamontowali szafę na wymiar. Nadto zamontowali domofon oraz wykonali nowe przyłącze elektryczne do domu z licznikami wraz ze skrzynką elektryczną na zewnątrz. Dodatkowo wyremontowali instancję hydrauliczną na piętrze. Urządzili kuchnię oraz pomieszczenie sanitarne z prysznicem oraz ubikację. Wymienili dwa oka plastikowe. Byli w niepewnej sytuacji, nie chcieli inwestować w nieswoje.

Również T. L. dokonywała prac remontowych. Wymieniła drzwi wejściowe, drzwi do piwnicy.

Dowód: zeznania świadka B. Z. 01:58:47 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 380, częściowo zeznania świadka P. N. 02:39:40 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 382, częściowo zeznania świadka R. M. (2) 03:17:00 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 383v, częściowo zeznania świadka M. P. 03:32:08 – 03:34:51 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 384, częściowo zeznania świadka M. L. (3) 00:13:03, 00:17:23, 00:20:00, 00:26:21, 00:27:50, 00:30:20, 00:36:45, 00:53:14 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 389v - 390, zeznania świadka T. K. (1) 01:28:56 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 391v, zeznania świadka A. P. 01:41:03 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 392, zeznania świadka E. J. 01:53:44 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 392 zeznania świadka E. B. (1) 02:06:16 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 392v, zeznania świadka P. W. 02:33:17, 02:35:39 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 393v, zeznania świadka M. S. 03:16:32, 03:18:17, 03:19:13 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 391, zeznania świadka J. S. 04:59:00 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 397, zeznania świadka P. L. 00:33:23 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 401, zeznania świadka I. L. 01:12:36, 01:14:08 protokół

rozprawy z dnia 08.10.2015r., k. 539, przesłuchanie powoda 00:38:39, 01:00:51, 01:09:26 protokół rozprawy z dnia 23.10.2018r., k. 1053 – 1054v.

Wobec tego, że T. L. nie przepisała na powoda połowy nieruchomości, powód wraz z małżonką postanowili wyprowadzić się od matki i zamieszkać na swojej nieruchomości.

W okresie 2005/2006 powód i jego żona zaczęli stopniowo wyprowadzać się z domu przy ul. (...) do domu, który zakupili w C.. W tym czasie powód zabrał z nieruchomości m.in. kosiarkę, piły, narzędzia, a także wyposażenie z piętra.

Dowód: zeznania świadka P. L. 00:18:25, 00:49:28 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 400v, częściowo zeznania świadka D. M. 03:42:29, 04:17:51- 04:18:40 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 411v, k. 413.przesłuchanie powoda 01:18:19 protokół rozprawy z dnia 23.10.2018r., k. 1055.

T. L. chciała zabezpieczyć wszystkie swoje dzieci. Była inicjatorką takiego rozwiązania, by dom na Ł. darować pozwanej, ta w zamian miała darować bratu P. swój lokal położony na Osiedlu (...), zaś powód miał otrzymać od matki gotówkę w kwocie 50.000 zł. Nadto zaproponowała, by pozwana zakupiła matce lokal mieszkalny, który następnie miała po niej dziedziczyć.

W sierpniu 2006r. poinformowała swoje dzieci o tym planie.

Dowód: zeznania świadka P. L. 00:10:29 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 400, zeznania świadka D. M. 03:27:41 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 411, przesłuchanie pozwanej 02:02:24, 02:06:16 protokół rozprawy z dnia 23.10.2018r., k. 1056.

Powód naciskał matkę, by uiszczała na jego rzecz obiecane pieniądze, gdyż w przeciwnym razie nie opuści domu przy ul. (...). Matka stron nie dysponowała gotówką znacznych rozmiarów.

W sierpniu 2006r. mąż pozwanej, D. L., pobrał z banku kwotę 50.000 zł. i przekazał T. L. jako wynagrodzenie za to, że opiekowała się dziećmi pozwanej, a także a to, że w planach miała darowanie pozwanej nieruchomości przy ul. (...).

T. L. przekazała te pieniądze powodowi w sierpniu 2006r. Kwota ta została mu wręczona w kuchni w domu przy ul. (...) w obecności pozwanej, jej męża – D. M. oraz brata stron – P. L.. Po uzyskaniu tych pieniędzy powód definitywnie opuścił sporną nieruchomość.

Dowód: zeznania świadka M. S. 03:35:00, 03:36:03, 03:37:34, 03:39:03 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 395, zeznania świadka Z. Z. 04:33:05, 04:36:37 04:39:43, 04:45:59, 04:47:07 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 396v, zeznania świadka P. L. 00:10:29, 00:15:19, 01:01:22 – 01:03:04 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 400 i k. 402v, zeznania świadka Z. S. 01:26:35, 01:31:10 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 404v, zeznania świadka I. N. 01:35:25, 01:39:44 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 405, zeznania świadka D. M. 03:32:00 – 03:38:59 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 411 – 411v, wyciąg z Banku (...) SA z dnia 13.03.2018r., k. 1004 – 1005, przesłuchanie pozwanej 02:15:12, 02:21:27 protokół rozprawy z dnia 23.10.2018r., k. 1056v.

We wrześniu 2006r. T. L. przeprowadziła się do nowonabytego przez nią mieszkania położonego w C. przy ul. (...).

Dowód: zeznania świadka P. L. 00:36:16 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 401.

W dniu 26 stycznia 2007r. pozwana darowała swemu bratu, P. L. lokal mieszkalny położony w C. przy ul. (...).

Pozwana wraz z rodziną opuściła ten lokal w sierpniu 2007r. Wówczas do tego lokalu wprowadził się P. L..

Dowód: umowa darowizny z dnia 26.01.2007r., k. 64 – 67, zeznania świadka P. L. 00:36:51 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 401 v.

W dniu 1 lutego 2007r. doszło do zawarcia umowy darowizny nieruchomości położonej w C. przy ul. (...), na którą składała się zabudowana działka numer (...) o powierzchni 0.03.83 ha oraz niezabudowana działka oznaczona numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni 0.01.79 ha.

Pozwana wraz mężem tam zamieszkała w sierpniu 2007r.

Dowód: umowa darowizny, akt notarialny rep. A numer (...), k. 28 – 31, zeznania świadka D. M. 03:31:43 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 411.

Dom, który otrzymała pozwana w darowiźnie wymagał kapitalnego remontu.

Potrzebna była wymiana pieca, dachu, podłóg. Ściany były popękane. Również kominy, tarasy i schody były popękane. Występowały zacieki pod parapetem, rozwijał się grzyb. Trzeba było ocieplić mieszkanie. Woda dostawała się do piwnicy. Rynny były uszkodzone, dziurawe. Zdarzały się przeciekające kaloryfery. Dom wymagał docieplenia. Do wymiany była instalacja elektryczna.

Dowód: częściowo zeznania świadka B. Z. 01:58:47, protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 380, zeznania świadka M. S. 03:19:59, 03:28:15 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 394v - 395, zeznania świadka P. L. 00:23:25 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 401, zeznania świadka G. B. 02:02:34, 02:02:59. 02:03:15, 02:04:27, 02:04:58, 02:05:23, 02:06:35 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 406 – 406v, zeznania świadka D. P. 02:24:13 – 02:26:30, 02:27:30 – 02:28:35, 02:32:52 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 407 – 408v, zeznania świadka J. G. 02:46:29 – 02:47:09 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 409 – 409v, zeznania świadka K. J. 00:22:15, 00:22:55 protokół rozprawy z dnia 08.10.2015r., k. 537.

Pozwana wraz mężem od 2007. Rozpoczęła wykonywanie remontu w domu przy ul. (...), który polegał m.in. na wybijaniu ścian, zbijaniu posadzek, elektryki, urządzeniu podwieszanych sufitów, kładzeniu tynków, prostowaniu ścian, demontażu i montażu okien oraz drzwi, wymianie pieca i instancji CO, instalacji wodnej, remoncie dwóch łazienek. W pokojach i przedpokojach nastąpiło docieplenie podłóg, położenie legarów, drewnianych podłóg. Na klatce schodowej wymieniono podesty drewnianych oraz poręcze. Nadto doszło do całkowitej wymiany dachu do stropu z ociepleniem, docieplenie ścian wełną mineralną, wykonania elewacji domu, wymiany parapetów wewnętrznych i zewnętrznych, a także remontu trzech tarasów.

Wykonano też obróbki blacharskie na dachu, zbudowano kominy z cegły klinkierowej. Zrobiono elewację oraz poprawiono schody zewnętrzne. Zmieniono układ pokoi. W ostatnich latach zlecono osuszanie i odgrzybianie domu oraz wykonanie izolacji ścian fundamentowych.

Dowód: faktury i rachunki, k. 68 – 212, zeznania świadka B. Z. 01:58:47 protokół rozprawy z dnia 07.07.2015r., k. 380, zeznania świadka M. L. (3) 00:34:44 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 390, zeznania świadka R. K. 01:11:01 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 391, zeznania świadka T. K. (1) 01:24:06, 01:31:14 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 391v, zeznania świadka M. S. 03:30:42, 03:31:53 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 395, zeznania świadka Z. Z. 04:25:51, 04:27:12, 04:28:21, 04:28:52 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 396 – 396v, zeznania świadka J. S. 05:00:09, 05:00:31 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 397, zeznania świadka P. L. 00:25:25, 01:08:06 – 01:09:43 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 401 i k. 403-403v, zeznania świadka G. B. 01:52:48 – 02:01:14, 02:06:57 – 02:12:28 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 405v – 407, zeznania świadka D. P. 02:14:50 -02:23:27, 02:29:13 – 02:31:03 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 407-408, zeznania świadka T. K. (2) 02:35:26 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 408v, zeznania świadka J. G. 02:41:08 – 02:42:00, 02:43:32 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 409, zeznania świadka D. M. 03:46:50 – 04:01:38 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 411 v – 412, zeznania świadka K. J. 00:16:08 protokół rozprawy z dnia 08.10.2015r., k. 536v, zeznania świadka P. R. 00:51:32 – 00:58:28 protokół rozprawy z dnia 08.10.2015r., k. 538 – 538v, umowy wynajmu sprzętu do osuszania faktury, k. 610 – 613, kosztorys ofertowy z dnia 14.07.2016r., k. 614-621, zdjęcia, k. 640 – 645, opinia kominiarska nr (...), k. 653-654, protokół z przeglądu nr 1/16, k. 656,

przesłuchanie powoda 00:47:36 protokół rozprawy z dnia 23.10.2018r., k. 1053v, przesłuchanie pozwanej 02:08:02 protokół rozprawy z dnia 23.10.2018r., k. 1056v.

T. L. zmarła w czasie Świąt Wielkanocnych w dniu 31 marca 2012r. w swym lokalu mieszkalnym położonym w C. przy ul. (...). Ciało zmarłej w rozkładzie zostało znalezione kilka dni po jej śmierci. Chorowała do 1994r. Przeszła wówczas zawał serca. Dzieci nie odwiedzały jej zbyt często.

W lokalu konieczne było przeprowadzenie prac dezynfekujących i sterylizujących, które wykonała specjalistyczna firma, prowadzona przez T. K. (3). Meble i wyposażenie pokoju, w którym leżały zwłoki zostały usunięte i zutylizowane. Nastąpiło zerwanie podłóg oraz skucie tynków.

Sprzęt elektroniczny z mieszkania nie był zniszczony. Również wyposażenie z drugiego pokoju nie był utylizowany.

Na moment śmierci T. L. w jej mieszkaniu znajdował się telewizor S., pralka B. oraz lodówka W., o łącznej wartości 3.840 zł.

Po śmierci T. L. pozwana wynajęła ten lokal R. W.. W mieszkaniu tym znajdowały się meble kuchenne pod zabudowę, jeden pokój – pusty, w drugim – meblościanka i wersalka. Nadto - pralka oraz kuchenka z piekarnikiem.

Dowód: zeznania świadka R. W. 02:42:34 protokół rozprawy z dnia 08.07.2015r., k. 393v, zeznania świadka P. L. 00:41:23 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 401v, zeznania świadka Z. S. 01:31:10 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 404v, zeznania świadka T. K. (3) 02:58:45, 03:01:05, 03:02:01, 03:02:39 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 409v - 410, częściowo zeznania świadka D. S. 03:07:15 – 03:09:10 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 410, zeznania świadka K. N. 00:32:21 protokół rozprawy z dnia 08.10.2015r., k. 537, opinia biegłej sądowej z zakresu wyceny ruchomości, G. S., k. k. 873 – 915.

Pozwana poniosła wydatki związane z pogrzebem T. L.. Wyniosły one kwotę 9.864,40 zł. Na kwotę tę złożyły się: usługa pogrzebowa – 4.093,20 zł., stypa w restauracji – 1.331,20 zł., zlecenie przewozu – 80 zł., ksiądz – 500 zł., opłata za niesienie chorągwi – 100 zł., organista – 80 zł., kwiaty – 400 zł., pomoc przy przygotowaniu grobowca – 400 zł., msza gregoriańska - w maju 2013r. – 1.500 zł., msza gregoriańska w listopadzie 2013r. – 1.000 zł., zdjęcie spadkodawczyni w ramce na trumnę – 80 zł., płótno białe oraz odzież do trumny – 300 zł.

Pozwana pobrała z ZUS zasiłek pogrzebowy w kwocie 4.000 zł.

Dowód: rachunki i wpłaty, k. 6- - 63.

Na przełomie 2000/2001 T. L. darowała powodowi samochód osobowy marki O. (...) o wartości 6.000 zł. z obowiązkiem przekazania bratu, P. połowy wartości, tj. kwoty 3.000 zł. Powód tego nie uczynił.

Dowód: zeznania świadka D. M. 03:39:48 protokół rozprawy z dnia 09.07.2015r., k. 411v

Właścicielem lokalu mieszkalnego położonego w C. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę (...) jest P. L..

Dowód: odpis zwykły księgi wieczystej (...), k. 3.

W skład spadku po T. L. wszedł lokal mieszkalny położony w C. przy Osiedlu (...), dla którego Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą (...). Aktualnie jego właścicielką jest pozwana.

Dowód: odpis zwykły księgi wieczystej (...), k. 3.

Pozwana jest właścicielką nieruchomości położonej w C. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą (...) oraz nieruchomości położonej w C. przy (...), dla której Sąd Rejonowy C. prowadzi księgę wieczystą (...)

Dowód: odpis zwykły księgi wieczystej (...), k. 3.

Pismem z dnia 25 maja 2014r. powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 100.000 zł. tytułem zachowku.

Dowód: pismo powoda z dnia 25.05.2014r., k. 4, potwierdzenie nadania, k. 5.

Aktualne wartość lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w C. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą (...) według stanu na dzień 31 marca 2013r. wynosi 111.000 zł.

Dowód: opinia biegłej sądowej z zakresu wyceny nieruchomości, S. G. , k. 688 – 718.

Aktualna wartość nieruchomości położonej w C. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą (...) wraz z przyległą działką niezabudowaną o nr (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą (...) według stanu na dzień 1 lutego 2007 r. wynosi 295.000 zł.

Dowód: opinia biegłej sądowej z zakresu wyceny nieruchomości, S. G. , k. 719 – 750.

Sąd zważył:

Wobec tego, że powód cofnął pozew o zapłatę kwoty ponad 85.000 zł, a pozwana wyraziła zgodę na powyższe, Sąd na podstawie art. 355 par 1 i par 2 k.p.c. w zw. z art. 203 par 1 i par 4 k.p.c., orzekł jak w punkcie drugim sentencji wyroku. Sąd uznał bowiem, że powyższa czynność procesowa nie jest sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego, nadto nie zmierza do obejścia prawa.

Przechodząc do merytorycznej oceny żądania o zapłatę zachowku stwierdzić należy, iż zasługuje ona w części na uwzględnienie.

W myśl art. 991 § 1 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Natomiast zgodnie z § 2 powyższego przepisu, jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Powyższe wskazuje, że powód – syn T. L. należy do kręgu osób uprawnionych do zgłoszenia roszczenia o wypłatę sumy pieniężnej tytułem zachowku.

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy czysta masa spadkowa oraz darowizny poczynione przez T. L. czynią roszczenie powoda za zasadne.

Przy obliczaniu wysokości zachowku należy ustalić czystą wartość spadku. Wartość ta to różnica między wysokością aktywów wchodzących w skład spadku a wysokością długów spadkowych. Punktem odniesienia przy ustalaniu stanu czynnego spadku dla potrzeb obliczenia wysokości należnego zachowku może być jedynie chwila otwarcia spadku będąca chwilą śmierci spadkodawcy (art. 922 § 1, art. 924 i 925 k.c.). Ustalenie składu spadku, mianowicie różnicy między wartością stanu czynnego spadku (aktywów) i wartością stanu biernego spadku (pasywów), następuje więc, co do zasady, według reguł określonych w art. 922 k.c., nie uwzględnia się jedynie zapisów i poleceń oraz oczywiście długów z tytułu zachowku (wyr. SN z dnia 14 marca 2008 r., (...), Lex nr (...); wyr. SA w Szczecinie z dnia 27 marca 2013 r., (...), Lex nr (...)). Uwzględnia się natomiast zapisy windykacyjne (art. 993 k.c.).

Między stronami bezsporne jest, iż w skład spadku po zmarłej T. L. wchodził lokal mieszkalny położony w C. przy ul. (...). Lokal ten aktualnie jest przedmiotem własności pozwanej – wskutek spadkobrania po matce, T. L. (vide odpis księgi wieczystej (...), k. 3 oraz postanowienie SR w C. z dnia 03.07.2013r., k. 6).

Wartość tego lokalu była sporna między stronami, dlatego konieczne było skorzystanie przez Sąd z wiadomości specjalnych. Z opinii biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości, S. G. wynika, że aktualna wartość tego lokalu według stanu na dzień otwarcia spadku wynosi 111.000 zł.

Wprawdzie pozwana złożyła zarzuty do powyższej opinii, podając m.in., że biegła zawyżyła wartość lokalu, gdyż nie uwzględniła, że w lokalu tym znajdowały się zwłoki. Jednak biegła w piśmie z dnia 20 stycznia 2017r. (k. 818) wskazała, że odkrycie zwłok w mieszkaniu nie jest zjawiskiem rzadkim na rynku nieruchomości, a zastosowanie współczynnika korekcyjnego na poziomie 0,9, jak to zostało wykonane w tej sprawie, jest zabiegiem wystarczającym i w pełni oddającym wartości rynkową obciążonego taką wadą.

Sąd uznał opinię biegłej sądowej, S. G. za spójną i rzetelną. Dlatego też przyjął wartość lokalu mieszkalnego położonego w C. przy ul. (...) na kwotę 111.000 zł.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci zeznań świadków, T. K. (3), K. N. i R. W., a także w części z zeznania świadka, P. L. pozwolił na ustalenie, że w skład spadku po T. L. wchodziło wyposażenie lokalu mieszkalnego, który zajmowała. Z zeznań powyższych osób wynika, że wyposażenie lokalu było skromne. Dodatkowo z zeznań świadków, Z. S. i D. S. wynika, iż spadkodawczyni nie była w dobrej sytuacji finansowej. Uzyskiwała niewielką emeryturę, żyła bardzo skromnie, nie była wspierana przez dzieci, co przekładało się również na wyposażenie jej mieszkania. Nadto z zeznań P. L. wynika, że w mieszkaniu tym znajdowały się meble z Ł. 21, co potwierdza, iż ruchomości w jej mieszkaniu nie miały znaczącej wartości. Z zeznań świadka, T. K. (3) – prowadzącego firmę zajmująca się sterylizacją i utylizacją odpadów wynika, że meble stanowiące wyposażenie pokoju, w którym rozkładało się ciało denatki w całości nadawały się do utylizacji. Skutki rozkładu były tak daleko idące, że konieczne było skucie posadzki i tynków w mieszkaniu. Świadek wskazał, iż jedynie sprzęt AGD pozostał.

Powyższe pozwoliło Sądowi na ustalenie, iż wyposażenie mieszkania wchodzące w skład spadku po zmarłej, to telewizor S., pralka B. oraz lodówka W..

Wartość tych ruchomości Sąd ustalił w oparciu o opinię biegłej sądowej z zakresu wyceny ruchomości, G. S.. Wprawdzie strony złożyły zastrzeżenia do powyższej opinii, lecz nie odnosiły się one do powyższych ruchomości.

Uznając opinię sądową z zakresu wyceny ruchomości za logiczną i spójną, Sąd dał jej wiarę.

Za gołosłowne Sąd uznał twierdzenia powoda, iż w skład spadku wchodziły środki pieniężne w kwocie 3.000 zł. pozostawione przez zmarłą lokalu mieszkalnym położonym w C. przy ul. (...). Powód powołał się w tym zakresie na twierdzenia brata, P. L.. Jednak osoba ta słuchana w charakterze świadka nie potwierdziła powyższego.

Sąd nie ujął jako składników majątku spadkowego T. L. ruchomości, które, zdaniem pozwanej, powód zabrał z mieszkania matki zaraz po jej śmierci, tj. drugiego telewizora oraz radia marki sony i clatronic o łącznej wartości 1.000 zł. Zebrany w sprawie materiał dowody nie pozwolił Sądowi na przypisanie powodowi takiego czynu.

Reasumując powyższe, Sąd uznał, że w skład spadku po zmarłej T. L. wszedł lokal mieszkalny położony w C. przy ul. (...) o wartości 111.000 zł. oraz ruchomości w postaci telewizora S., pralki B. oraz lodówki W. o łącznej wartości 3.840 zł.

Przechodząc do długów spadkowych, wskazać należy, iż powód nie kwestionował wartości długów spadkowych opisanych przez pozwaną w odpowiedzi na pozew. Sąd zatem przyjął, że wartość tych długów wyniosła kwotę 9.864,40 zł. Warto dodać, że ich rodzaj i fakt ich poniesienia pozwana wykazała w dużej części poprzez przedłożone faktury, rachunków i dowodów wpłat (k. 60 – 63). Jednakże kwotę tę pomniejszył o 4.000zł. świadczenia z ZUS. Pozwana nie zakwestionowała bowiem twierdzenia powoda, że pobrała powyższe świadczenie.

Zatem ustalając czysta wartość spadku Sąd przyjął dług spadkowy na poziomie kwoty 5.864,40 zł.

W ten sposób Sąd wyliczył wartość czynną spadku na kwotę 108.975,60 zł.

Do powyższej kwoty Sąd dodał wartość darowizn.

Do wartości aktywów dolicza się bowiem wartość zapisów windykacyjnych i darowizn uczynionych przez spadkodawcę, zgodnie z zasadami określonymi w art. 993-997 k.c. Nadto warto dodać, że poza wyjątkami wynikającymi z art. 994 k.c., wszystkie darowizny uczynione przez spadkodawcę podlegają doliczeniu także wówczas, gdy przedmiot darowizny uległ zniszczeniu lub zużyciu. Nie jest także istotne, czy przedmiot darowizny znajduje się w majątku obdarowanego.

Sąd dał wiarę powodowi, iż pozwana została obdarowana przez rodziców w 1992r. kwotą 100.000.000 zł., która to kwota stanowiła równowartość ceny nabycia lokalu mieszkalnego położonego w C. przy ul. (...), choć twierdzenia powoda nie znalazły potwierdzenia w dowodach bezpośrednich, lecz pośrednich.

Z pisma załączonego do pozwu (k. 27) wynika, że świadkami czynności zakupu lokalu na rzecz pozwanej byli m.in. M. L. (2) i T. L.. Powyższe pośrednio potwierdza, że były to osoby czynnie uczestniczące w transakcji zakupu tego lokalu. Wprawdzie zbywcy lokalu, D. H. i H. H. nie posiadali wiedzy, skąd pochodziły środki pieniężne na zakup powyższego lokalu, gdyż nie interesowała ich ta kwestia, to jednak z zeznań świadków, V. L. B. Z., E. L., P. N., M. S., I. L. wynika, że w rodzinie L. mówiono wprost o tym, że rodzice stron, M. i T. L. kupili dla córki mieszkanie. Jednocześnie wskazywali oni, że dom przy ul. (...) w przyszłości zapiszą swoim synom po połowie.

Sąd dostrzegł w zeznaniach powyższych osób pewną ingerencję powoda, która polegała na odwiedzaniu świadków przed terminem rozprawy, rozmawianie na temat „darowizny”, lecz mimo to uznał, że zeznania powyższych świadków były zgodne i spójne. Dlatego też, Sąd dał im wiarę.

Nadto okoliczności sprawy nie pozwalają przyjąć, że pozwana w 1992r., w wieku 22 lat dysponowała kwotą 100.000.000 zł. na zakup mieszkania. Wyjaśnienie pozwanej, iż pracowała dorywczo, a nadto, że była atrakcyjną kobietą, przez co było jej łatwiej uzyskiwać korzyści oraz, że otrzymywała pomoc finansową nie tylko od przyszłego męża, lecz również od innego mężczyzny, nie mogły stanowić wystarczającego dowodu na poparcie stanowiska pozwanej, iż pieniądze na zakup pochodziły z jej majątku. Wprawdzie rodzice pozwanej nie byli osobami majątynymi (pracowali w GS (...)), to jednak okoliczności przywołane przez powoda, że gromadzili walutę obcą, pozwoliły Sądowi przyjąć, że pieniądze na zakup lokalu położonego w C. przy ul. (...) pochodziły od rodziców stron.

Przy wyliczeniu wartości tej darowizny Sąd miał na uwadze, że darowizna pochodziła od rodziców. Zatem należało przyjąć, że darowizna od T. L. to połowa dokonanej darowizny, tj. 50.000.000 zł. Mając na uwadze, że darowizna była dokonana w 1992r., Sąd zwaloryzował tę kwotę w oparciu o średnie miesięczne wynagrodzenie obowiązujące w Polsce w 1992r., tj. w oparciu o kwotę 2.935.000 zł. W ten sposób wyliczył przelicznik waloryzacyjny na (...). Następnie kwotę aktualnego średniego miesięcznego wynagrodzenia z grudnia 2018r., tj. 4.580,20 zł. przeliczył przez powyższy mnożnik. W ten sposób Sąd uzyskał kwotę 77.955 zł., którą przyjął jako aktualną wartość dokonanej w 1992r. darowizny.

Kolejną darowiznę, którą Sąd przyjął od rozliczenia zachowku była darowizna nieruchomości położonej w C. przy ul. (...) dokonana przez T. L. na rzecz pozwanej.

Fakt dokonania darowizny był bezsporny. Natomiast sporem objęta była wartość powyższej nieruchomości. Pozwana podniosła bowiem, że w 2007r. sporna nieruchomość była w złym stanie technicznym, wymagała przeprowadzenia generalnego remontu. Powód zaś podniósł, że nieruchomość była w dobrym stanie.

Sąd dał wiarę pozwanej co do stanu budynku przy ul. (...) w 2007r. Pozwana poprzez faktury i rachunki złożone do akt oraz poprzez zeznania świadków, M. S., P. L., G. B. D. J. G. i D. M. wykazała, że na moment dokonania darowizny dom wymagał generalnego remontu.

Nadto powyżsi świadkowie oraz świadkowie, Z. Z., J. S., P. L., T. K. (2), J. G. K. J. i P. R. potwierdzili zakres remontów wykonanych przez pozwaną wraz mężem w spornej nieruchomości. Na uwagę zasługują w szczególności zeznawania

świadków G. B., D. P. i J. G., gdyż byli oni wykonawcami zleconych robót budowlanych i opisali dokładnie rodzaj prac wykonywanych w domu przy ul. (...). Ich treść była zgodna oraz niewątpliwie obiektywna. Zeznania pozostałych świadków miały również walor obiektywnych, były ze sobą zbieżne. Dlatego Sąd dał im wiarę.

Natomiast za gołosłowne i tendencyjne Sąd uznał twierdzenia powoda, jakoby do 2006r. czynił nakłady, które pozwalały utrzymać dobry stan budynku. Powód nie był wówczas osobą majątną, a nieruchomości nie stanowiła ich własności. Zatem nieracjonalne byłoby duże zaangażowanie finansowe w prowadzenie poważnych prac remontowych. Powyższe wnioski znajdują potwierdzenie w zeznaniach małżonki powoda, M. L. (3), która na rozprawie w dniu 8 lipca 2016r. zeznała, iż „remont wykonywaliśmy za pieniądze dodatkowo zarobione, byliśmy w niepewnej sytuacji” (k. 390). „Nie mogliśmy inwestować w nieswoje.” Również powód podał, że „nie chciałem inwestować w dom, który nie został mi przepisany” (k. 1053v). Powyższe przemawia za wnioskiem, że powód wykonywał remonty, lecz miały on charakter jedynie prac utrzymujących materię budynku, a nie charakter prac poważnych, dotyczących np. dachu, ścian, ocieplenia budynku, naprawy posadzek. Elementy te nie były naprawiane. Były w złym stanie technicznym, jak twierdzi pozwana. Za takim wnioskiem przemawia również okoliczność, że dom był budowany przez rodziców stron w latach 70 – tych ubiegłego wieku. Był to czas, kiedy jakość materiałów pozostawała wiele do życzenia, a przez to i wartości techniczne budynków nie były wysokie. Z resztą, w przeciwieństwie do pozwanej, powód nie przedłożył żadnych rachunków, czy faktur potwierdzających poważniejszych prac w budynku. Przedłożone przez powoda dokumenty w postaci protokołu technicznego nr (...), warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej z dnia 10.09.2013 oraz umowy o przyłączenie do sieci nr (...) z dnia 12.09.2003r. (k. 323 – 326) wskazują jedynie na to, że w 2003r. dokonał czynności przyłączeniowe instalacji do sieci energetycznej. Również zdjęcia z k. 327 i k. 328 – 329 nie dowodzą prac powoda. Natomiast zdjęcia z płyty na k. 330 zostały złożone do akt sprawy chyba przez pomyłkę. Natomiast zeznania świadków zawnioskowanych przez powoda, tj. P. N., R. M. (2), M. P., R. K., T. K. (1), E. J., E. B. (2), czy B. T. były niewiarygodne. Świadkowie ci, bądź odwiedzali powoda wiele lat przed darowizną, bądź nie przyglądali się materii budynku. Ich twierdzenia były ogólnikowe, a czasem wręcz przerysowane, jak np. zeznania świadka B. T. , która zeznała „cały czas robione były inwestycje”, „dom ten był piękny”, „stan techniczny domu był bardzo dobry”.

W tym stanie rzeczy zasadne stało się ustalenie stanu domu na dzień dokonania darowizny tak jak podała pozwana. Okoliczność ta miała znaczenie dla wyceny nieruchomości. Sąd oparł się na opinii biegłej sądowej z zakresu wyceny nieruchomości, S. G. i przyjął, że aktualna wartość sporej nieruchomości wraz działką przyległą według stanu na dzień dokonania darowizny wynosi kwotę 295.000 zł.

Zarzuty do opinii biegłej S. G. złożył powód, zarzucając, że biegła nie ujęła w swej opinii wyceny działki nr (...), a nadto, że obiekty, które biegła przyjęła do porównania są w o wiele gorszej lokalizacji. Wniósł o wydanie opinii uzupełniającej. Zarzuty złożyła też pozwana, zarzucając m.in. że biegła przyjęła niewłaściwe nieruchomości do porównania i nie ujęła wszystkich okoliczności, które rzutują na obniżenia wartości tego domu.

Biegła w piśmie z dnia 20 stycznia 2017r. wskazała, że wszystkie nieruchomości przyjęte do porównania w opinii znajdują się w C., na osiedlach domów jednorodzinnych, wzniesione są w podobnym okresie, charakteryzujące się zbliżoną technologią wykonania i wzniesione są na działkach o powierzchni od 300 do 1100 m kw. Tym samym niezasadne są zarzuty dotyczące przyjęcia nieodpowiednich nieruchomości do porównania. Co do zarzutów, iż nie przyjęto do wyceny działki nr (...) podała, że w przypadku łącznej wyceny dwóch nieruchomości, tj. stanowiących zabudowę działkę nr (...) i niezabudowaną działkę nr (...), co byłoby zasadne z uwagi na to, że nieruchomości te stanowią funkcjonalną całość nie spowodowałyby to wzrostu wartości określonej w opinii. W konsekwencji powyższego, podtrzymała w całości swą opinię.

Sąd uznał wyjaśnienia biegłej S. G. za wystarczające, a opinię uznał za pełną i rzetelną. Dlatego też w całości dał jej wiarę.

W tym miejscu wskazać należy, że oferty nabycia nieruchomości przedłożone przez pozwana do odpowiedzi na pozew (k. 32 - 59) pozostawały bez znaczenia dla wyniku sprawy, albowiem, jak była mowa wyżej, do ustalenia wartości nieruchomości konieczne było skorzystanie z wiadomości specjalnych. Wydruki ofert do takich wiadomości nie należą.

Zebrany materiał dowody pozwala też przyjąć, że T. L. w sierpniu 2006r. dokonała na rzecz powoda darowizny środków pieniężnych w kwocie 50.000 zł.

Twierdzenia pozwanej o dokonanej darowiznie układają się w logiczną całość. Nadto znajdują potwierdzenie w materiale dowodowym.

Pozwana podała, że T. L. chciała wszystkie swoje dzieci zabezpieczyć poprzez zapewnienie im miejsca do zamieszkania, bądź poprzez wsparcie finansowe. Pozwana podała, że matka stron była inicjatorką takiego rozwiązania, by dom na Ł. darować pozwanej, ta w zamian miała darować bratu P. swój lokal położony na Osiedlu (...), zaś powód miał otrzymać od matki gotówkę w kwocie 50.000 zł. Nadto zaproponowała, by pozwana zakupiła matce lokal mieszkalny, który następnie miała po niej dziedziczyć. W sierpniu 2006r. poinformowała swoje dzieci o tym planie. Powyższe twierdzenia znajdują potwierdzenia w zeznaniach świadka P. L. i D. M.. Nadto plan ten wpisuje się w zachowanie T. L. i jej dzieci. Zauważyć należy, że T. L. sporządziła w dniu 7 czerwca 2006r. testament notarialny, w którym do spadku w całości powołała pozwaną. Nadto, we wrześniu 2006r. został zakupiony na rzecz T. L. lokal mieszkalny położony w C. przy ul. (...). W dniu 26 stycznia 2007r. pozwana podarowała swemu bratu, P. L. lokal mieszkalny położony w C. przy ul. (...), zaś T. L. w dniu 1 lutego 2007r. darowała pozwanej nieruchomości położoną w C. przy ul. (...). Bezsporne jest, że powód na przełomie 2005/2006 „sukcesywnie wyprowadzał się” z domu przy ul. (...) do domu, który zakupił wraz z małżonką w C.. W konsekwencji powyższego, logiczne jest twierdzenia pozwanej, że T. L., włączając powoda w rozliczenia rodzinne, przekazała mu kwotę 50.000 zł. Nadto pozwana wykazała, że pieniądze w kwocie blisko 30.000 zł. zostały podjęte przez jej męża w sierpniu 2006r. z banku (vide, wyciąg bankowy, k. 1004 – 1005) i wraz kwotą 20.000 zł. zostały wręczone powodowi w kuchni w doku przy ul. (...). Okoliczności wręczenia pieniędzy opisali świadkowie, P. L. i D. M., obecni przy powyższej czynności. Nie można odmówić wiarygodności zeznań dwóm ostatnim świadkom, mając na uwadze, że są one zbieżne z logicznymi wyjaśnieniami pozwanej. Nadto wiedzę o poczynionej darowiznie zaprezentowali świadkowie, M. S., Z. Z., Z. S. i I. N..

W konsekwencji powyższego, Sąd uznał, że powód w sierpniu 2006r. otrzymał od T. L. darowiznę w kwocie 50.000 zł.

Nadto, Sąd przyjął, że T. L. na przełomie 2000/2001 darowała powodowi samochód osobowy marki O. (...).

Powód przyznał, że otrzymał w darowiznie udział w samochodzie. Podał jednak, że zapłacił połowę jego wartości, tj. kwotę 3.000 zł. T. L. dla P. L.. Twierdzenie o przekazaniu połowy wartości pojazdu Sąd uznał za gołosłowne. Sąd nie dał mu wiary. Zaprzeczył temu P. L..

Zatem Sąd przyjął, że T. L. dokonała na rzecz powoda darowizny samochodu osobowego marki O. (...) o wartości 6.000 zł.

W zakresie pozostałych twierdzeń o dokonanych darowiznach, Sąd nie podzielił twierdzeń żadnej ze stron.

Powód wskazał, że wraz z darowizną nieruchomości położonej w C. przy ul. (...) T. L. darowała pozwanej również ruchomości o wartości 24.400 zł. Powód wymienił je w piśmie procesowym z dnia 9 grudnia 2014r. (k. 224). Jednakże twierdzenia te są zupełnie dowolne. Brak jest jakiegokolwiek dowodu, który pozwoliłby na wniosek, że pomiędzy T. L. a pozwaną doszło do zawarcia umowy darowizny ruchomości stanowiących wyposażenie nieruchomości przy ul. (...). Zatem sąd pominął wymienione przez powoda ruchomości przy ustaleniu wysokości zachowku.

Również za gołosłowne Sąd uznał twierdzenia powoda, jakoby T. L. darowała pozwanej biżuterię w postaci kolczyków, pierścionków, obrączek, naszyjników o wartości 10.000 zł.

Za nieudowodnione Sąd uznał również twierdzenia pozwanej, jakoby T. L. w 2006r. darowała powodowi nowe i nieużywane klucze specjalistyczne samochodowe – 5.000 zł., kosiarkę elektryczną marki S. – 2.500 zł. sprzęarkę – 500 zł., trzy duże imadła- 450 zł., narzędzia ogrodowe – 300 zł., sprzęt AGD – w tym wiertarki, brzeszczoty, piły, narzynki, lutownice, części metalowe szlifierki – 2.900 zł. kuchnia gazowa z rożnem marki E. – 900 zł. szafa metalowa

z wyposażeniem – 2.200 zł. Brak jest dowodu, który pozwalałby przyjąć, że pomiędzy powodem a matką stron doszło do zawarcia umowy darowizny powyższych ruchomości.

Wprawdzie powód przyznał, że wyprowadzając się z domu w okresie (...) zabrał część narzędzi, czy kosiarkę. Jednakże podał, że były to ruchomości, które sam nabywał, mieszkając w domu. Stanowiły one jego własność. Z zeznań świadków, D. M. i P. L. wynika, że powód zabierał w powyższym okresie z domu jakiej narzędzia i wyposażenie, ale zeznania te są niewystarczające do tego, by przyjąć, że były one przedmiotem darowizny. Nadto nie można nawet ustalić, jakiego rodzaju były to przedmioty, by ewentualnie rozliczyć je w inny sposób.

Za nieudowodnione i gołosłowne Sąd uznał również twierdzenia pozwanej o tym, że w T. L. darowała powodowi trzy naszyjniki, - dwa bardzo grube, jeden cienki o wartości 8.000 zł., złoty sygnet o wartości 3000 zł. oraz pralkę W. o wartości 1.000 zł.

Ostatecznie do wartości czynnej spadku o wartości określonej wyżej na kwotę 108.975,60 zł. Sąd dodał wartość opisanych wyżej darowizn, tj. 77.955 zł. (zwaloryzowana darowizna kwoty 50.000.000 zł.), 295.000 zł. (darowizna nieruchomości przy ul. (...)), 50.000 zł. (darowizna pieniężna z sierpnia 2006r.) oraz 6.000 zł. (darowizna O. C.). W ten sposób Sąd uzyskał kwotę 537.930,60 zł.

Tę kwotę Sąd podzielił na 6 części, albowiem powód do spadku na podstawie ustawy zostałby powołany do 1/3 części, a należny mu zachówek to 1/2 z tej części, czyli 1/6. W ten sposób Sąd uzyskał kwotę 89.655,10 zł.

Od tej kwoty Sąd odjął wartość darowizn, które otrzymał powód, tj. kwotę łączną 56.000 zł. i uzyskał w ten sposób kwotę 33.655,10 zł. jako kwotę należnego powodowi zachowku. Tę kwotę, na podstawie art. 991 k.c. Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda (pkt pierwszy sentencji wyroku).

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c., przyjmując, że roszczenie o zapłatę zachowku w niniejszej sprawie zostało skonkretyzowane w zakresie wysokości na moment zamknięcia rozprawy.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., albowiem koszty procesu obu stron wzajemnie się zniosły, biorąc pod uwagę zakres wygranej i przegranej (koszty należne powodowi – 3.932,12 zł., zaś koszty należne pozwanej – 3.995,29 zł.).

O nieuiszczonych kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 112 ustawy o kosztach sądowych, mając na uwadze, że powód przegrał proces w 66,4 %, zaś pozwana przegrała proces w 33,4 %. Na nieuiszczone koszty sądowe złożyły się wydatkowe przez Sąd kwoty na wynagrodzenie biegłej S. G., biegłego, W. F., w części wynagrodzenie biegłej, G. S., nadto w części należności dla świadków.